

Kraftig ökning av kemisk bekämpning 2008

Första gången någonsin över 5 miljoner hektardoser

Efter en liten inbromsning 2007 slog försäljningen av kemiska bekämpningsmedel alla tidigare rekord under 2008.

SCBs STATISTIK VISAR att jordbrukarna förra året köpte bekämpningsmedel motsvarande över 5 miljoner normala hektardoser. Det är mer än någon gång sedan statistiken började föras 1981.

För tio år sedan låg den årliga försäljningen omkring 4 miljoner doser, och några år i början av 1990-talet var den bara 3 miljoner.

Räknat per brukat hektar är ökningen ännu större, eftersom åkerarealerna minskat kraftigt under samma period. Den totala åkerarealen har krympt med knappt 10 procent. Arealen av de ettåriga grödor

som faktiskt besprutas har gått ned med hela 30 procent sedan 1990.

Nästan alla bekämpningsmedel används i fyra grödor: spannmål, oljeväxter, sockerbeter och potatis. Slår man ut försäljningen på dessa ”bekämpade grödor” har antalet besprutningar per hektar mer än fördubblats sedan bekämpningsmedelsanvändningen var som lägst i början av 1990-talet.

1990 räckte den sålda mängden till 2,1 besprutningar. Förra året var den siffran 4,4.

Den riktiga kioskvältaren 2008 var svampmedel (fungicider), som

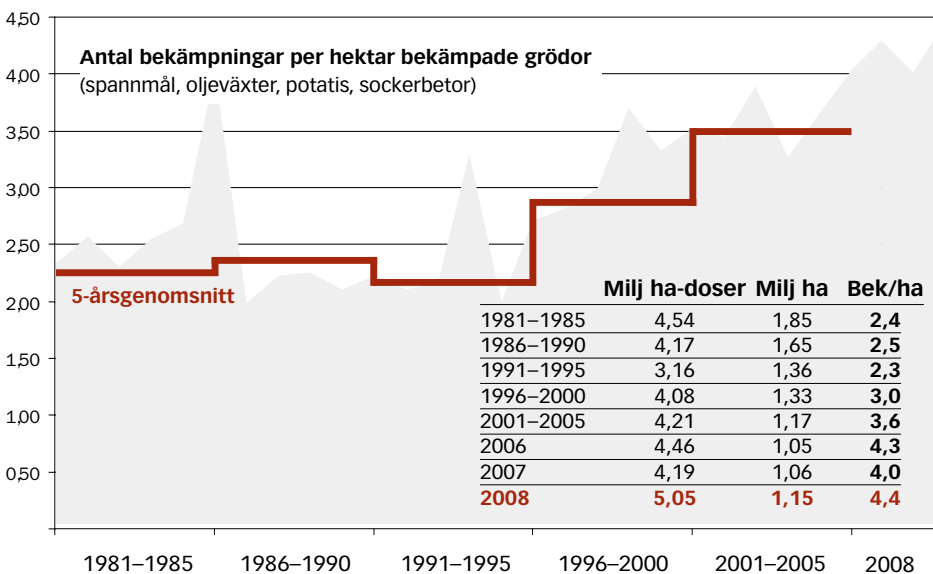
ökade mer än 50 procent jämfört med 2007. Det är anmärkningsvärt både eftersom fjolåret inte var särskilt besvärligt ur svampsynpunkt, och eftersom så mycket av den kemiska utsädesbetningen ersatts av biologisk betning med Cedomon och Cerall – vilket tidigare i flera år lett till långsamt minskande försäljning.

SCBs förklaring är att förväntningar på höga spannmålspriser sänkte tröskeln för när en svampbekämpning lönade sig ekonomiskt. Spannmålsarealen ökade visserligen också, men bara med cirka 10 procent.

Ogräsmedlen ökade ”bara” med 15 procent – men fortfarande avsevärt mer än spannmålsarealen. Och de 2,3 ogräsbekämpningar det räcker till är mer än dubbelt så mycket som i början av 1980-talet, innan man ens hade börjat med de statliga handlingsprogrammen för att få ned den kemiska bekämpningen.

Insektsmedlen är i år den enda kategori som minskat i försäljning, efter att tidigare ha ökat i flera år. Nivån är dock fortfarande en bra bit över vad den brukade vara till och med 1990-talet.

PETER EINARSSON

Antal bekämpningar per hektar bekämpade grödor (spannmål, oljeväxter, potatis, sockerbeter)

Herbicid-doser		Fungicid-doser		Insecticid-doser	
1981–1985	1,1	1981–1985	1,0	1981–1985	0,3
1986–1990	1,1	1986–1990	0,9	1986–1990	0,4
1991–1995	1,2	1991–1995	0,8	1991–1995	0,4
1996–2000	1,6	1996–2000	1,0	1996–2000	0,4
2001–2005	1,9	2001–2005	1,3	2001–2005	0,4
2006	2,2	2006	1,4	2006	0,6
2007	2,1	2007	1,1	2007	0,7
2008	2,3	2008	1,6	2008	0,5

Källor:

SCB, Växtskyddsmedel i jordbruket 2008. Beräknat antal hektardoser, Statistiska Meddelanden MI 31 SM 0901 (finns på www.scb.se).

SJV, Ekologisk produktion – gröda per län (finns på www.sjv.se under Stöd till landsbygden | Statistik | Miljöersättningar)

UTBLICK 1:

Danmark åter ifatt Sverige

De senaste 10 åren har Danmark haft en lägre bekämpningsmedelsanvändning än Sverige, räknat som antal besprutningar per hektar bekämpade grödor.

Men 2008 gjorde den danska förbrukningen ett plötsligt skutt på omkring 30 procent, motsvarande nästan en hel extra besprutning per hektar. Den landade därmed på precis samma nivå som den svenska: 4,4 besprutningar.

Statistiken publicerades alldeles nyligen och väckte stor debatt i grannlandet. Danska LRF gick genast ut med ett pressmeddelande där man hävdade att nivån på förbrukningen helt saknade samband med miljöeffekterna.

Från danska miljöministern, Troels Lund Poulsen, kom helt andra tongångar. ”Helt oacceptabelt”, sade han, ”att lantbruket inte gjort en insats för att reducera förbrukningen”.

Till saken hör att danska regeringen redan aviserat en höjning av bekämpningsmedelsskatten. ”Det här bekräftar”, sade miljöministern, ”att frivilliga avtal med lantbruket

inte räcker”.

Det är inte beslutat hur stor höjningen av skatten blir. Den ska också innebära en omläggning så att avgiften tas ut per hektardos istället för att som nu beräknas på produktpriset. Men Lund Poulsen slog fast att omläggningen ska innebära att det ”generellt blir dyrare att spruta”.

Den danska skatten är redan idag flera gånger högre än den svenska. För de flesta medel är den 25 procent på inköpspriset, och för bland annat insektsmedel 35 procent.

Den svenska skatten är 30 kronor per kg aktiv substans. Det betyder att beskattningen varierar starkt beroende på doseringen. Men räknat på medeldosen, som 2008 var 0,36 kg, så är skatten knappt 11 kronor per besprutat hektar. Den genomsnittliga preparatkostnaden ligger på cirka 150 kr/ha, så omräknat till det danska systemet motsvarar de 11 kronorna cirka 8 procent i skatt, alltså mindre än en tredjedel av den danska nivån – innan höjningen.

PE

Källa: www.lf.dk
www.mim.dk

UTBLICK 2:

Brasilien går om USA

USA har länge varit världens största marknad för kemiska bekämpningsmedel, men 2008 gick Brasilien förbi. Den brasilianska försäljningen ökade med 25 procent jämfört med 2007 och landade på ett värde av över 7 miljarder dollar.

Nästan hälften av alla bekämpningsmedel användes i sojaodlingen, som nu till största delen sker med sorter som är genmodifierade att tåla glyfosat (Roundup). Precis som i USA ökar därför problemen med glyfosatresistent ogräs i Brasilien. Kemibranschen har dock en lösning runt hörnet.

Dow Agrosiences har nu lämnat in en ansökan till brasilianska myn-

digheter om fältförsök med en ny genmodifierad soja som istället tål 2,4-D och en majssort som tål både 2,4-D och haloxyfop – två gamla och extremt miljöskadliga ogräsmiddel som varit totalförbjudna i Sverige i 20 år. Haloxyfop är inte ens tillåtet i Dows hemland USA.

Hittills finns inga rapporter om att dessa nya GMO-sorter testas någon annanstans, utan Brasilien verkar ha utsetts till global försökskanin, meddelar den brasilianska miljö- och landsbygdsutvecklingsorganisationen AS-PTA.

PE

Källa: www.grain.org
www.aspta.org.br

Är det ingen som bryr sig?

”HALTERNA AV NATURFRÄMMANDE ämnen i miljön är nära noll och deras påverkan på ekosystemen försumbar” – låter det som en underbar dröm?

Det är faktiskt det svenska miljömålet för bland annat jordbrukets bekämpningsmedel – Giftfri miljö. Beslutat av riksdagen. Ska vara uppnått om ungefär tio år.

*

I teorin alltså. I praktiken tycks det inte vara någon som bryr sig.

Några år på 1990-talet verkade den kemiska bekämpningen faktiskt vara i avtagande, och Jordbruksverket satte upp ett försiktigt minskningsmål. Antalet bekämpningar skulle minska med 10 procent.

Resultatet blev det motsatta. Användningen började öka igen. Och Jordbruksverket vidtog den resoluta åtgärden att slopa alla målsättningar om minskad användning.

*

Förra året gjorde Miljömålsrådet en stor avstämning av hur långt Sverige kommit med miljömålen. Rapporten konstaterade att det gick rätt dåligt med flera av målen och att det behövdes radikala åtgärder. Ett av de mål som pekades ut var Giftfri miljö och den stadigt ökande kemiska bekämpningen i jordbruket.

Regeringens radikala åtgärd blev att lägga Miljömålsrådets rapport i byrålådan och tillsätta en helt ny utredare – med uppdrag att istället ”se över” målen. Många misstänker att det är en omskrivning för ”avskaffa”.

Miljömålsrådets ordförande avgick i protest.

*

Under tiden som Sverige schabblat bort ett egentligen ganska bra utgångsläge och snabbt närmat sig en normaleuropeisk nivå på kemisk förorening i jordbruket, har Danmark istället snabbt skruvat ned sin från början rätt höga bekämpningsmedelsanvändning med en blandning av morötter (landsbygdsstöd) och piska (kännbar skattenivå).

Och när så det oerhörda inträffar att användningen snabbt går upp igen – ända till svensk nivå! – blir det genast ord och inga visor från miljöministern.

När hörde vi senast någonting från Andreas Carlgren ifråga om jordbrukets kemianvändning?

Visst ja, det var häromveckan när han inte tyckte att slopad miljöskatt på konstgödsel spelade någon roll.

PETER EINARSSON